

«Un nou estil de fer política exigeix renovar antigues formes de lideratge.»

Entrevista a Arcadi Oliveres, president de Justícia i Pau de Barcelona, per Eduard Ibáñez

ARCADI OLIVERES ÉS EL PRESIDENT DE JUSTÍCIA I PAU de la diòcesi de Barcelona des de 2001. És professor titular d'Economia Aplicada a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Des de Justícia i Pau, sense implicar-nos-hi directament ni formalment, varem donar suport a aquest moviment des del seu naixement, el maig de 2011. Creiem que constitueix un factor de mobilització, sensibilització i educació ciutadana en favor de la participació política, una eina de pressió en favor de reformes democràtiques i un fre a polítiques injustes davant la crisi que perjudiquen els més febles. Justícia i Pau fa temps que dona suport a mobilitzacions ciutadanes semblants, com els Fòrums socials mundials, regionals i locals, nascuts a Porto Alegre.

Arcadi, en ocasió del primer aniversari del moviment 15M o dels Indignats varen tenir lloc noves mobilitzacions a Catalunya i a Espanya. Com l'any passat, els indignats et varen demanar col·laboracions. En què ha consistit la teva participació?

Sense assistir a assemblees de caràcter organitzatiu, la meva participació ha consistit bàsicament, com l'any passat, a impartir xerrades. He parlat dels orígens de la crisi, del seu moment actual, de l'absurda política de retallades, i de la necessitat d'avançar cap a un nou model econòmic, social i ambiental.

Diferents veus tenien por que les mobilitzacions d'enguany acabessin amb incidents, violència i apropiació indeguda de la via pública. El Departament d'Interior va demanar ajut a Justícia i Pau per tal de trobar interlocutors amb el 15M amb vista a prevenir incidents. A diferència de l'any passat, les mobilitzacions han estat pacífiques. Això mostra la maduresa d'aquest moviment, oi?

Per descomptat, demostra la maduresa d'un moviment que, a excepció del cas de l'encerclament del Parlament de Catalunya, ja va evidenciar la seva maduresa l'any passat. També es percep un canvi d'actitud de la Conselleria d'Interior, ja que la seva manera de fer en el desallotjament de la plaça de Catalunya el 27 de maig de l'any 2011 no va ésser gens exemplar.

Amb tot, algunes veus diuen que el moviment s'ha desinflat i acabarà desapareixent. Quina és la teva opinió? En quin estat creus que està actualment el 15M?

Segurament no té tanta presència externa, però a escala de barris, ateneus, associacions de veïns, etc., segueix fent una important i imprescindible feina de pedagogia política i d'accions de solidaritat que, de segur, donarà els seus bons resultats a termini mitjà.

Quins fruits creus que ha donat el moviment fins ara?

Els fruits són ben palesos: una presa de consciència d'una part dels ciutadans sobre el gens encertat funcionament de l'economia i sobre els abusos en el món financer. També, l'impuls a protestes generalitzades i la posada en pràctica de propostes, de moment puntuals, sobre aspectes del món de la sanitat, de l'habitatge, de l'educació i, en general, de l'estat del benestar.

Tu que coneixes bé l'essència d'aquest moviment, quin futur li pronostiques? Quina evolució farà a termini curt o mitjà? Quina és la millor estratègia que hauria de seguir ara el moviment?

Amb el malestar social, l'atur creixent, la socialització de pèrdues

bancàries i l'abandó d'alguns serveis bàsics per les administracions públiques, crec que la millor estratègia és continuar la tasca pedagògica de la població, l'elaboració de propostes concretes, l'aprofundiment de les reflexions sobre les alternatives al sistema i la capacitat de coordinació amb accions d'altres moviments socials (ONG, Fòrum social mundial i català, sindicats, col·lectius ecologistes, etc.).

S'ha criticat que el 15M no pot tenir força mentre no tingui líders ni representants, o no es constitueixi en organització formal, de caràcter polític o cívic. És possible, atès el rebuig que mostra cap a la democràcia representativa?

Un nou estil de fer política exigeix renovar antigues formes de lideratge. Les tecnologies actuals faciliten altres formes de comunicació que no s'han de limitar a l'estricta adhesió al líder. És bo que, fins a un cert punt, l'horitzontalitat persisteixi. Quan fa falta, ja hi ha portaveus i negociadors, i això, avui, és suficient.

També s'ha criticat que algunes de les seves reivindicacions són contradictòries, ingènues o que no tenen en compte la complexitat de la realitat. Fins a quin punt és veritat?

Crec que les reivindicacions són plenament justes i no he sabut veure-hi contradiccions, tot i que m'hi agradaria una major dosi de catalanitat, que hauria d'ésser alhora internacionalista. Suposo que el pas del temps anirà perfilant més detalls.

Altres veus han criticat que es tracta d'un moviment «antipolític» i «àcrata», en el sentit de rebutjar sistemàticament tots els professionals de la política, els partits polítics i les institucions democràtiques del país. És cert?

Efectivament, hi ha un rebuig. Ara bé, una part de la classe política hi ha fet mèrits suficients, perquè han renunciat progressivament als processos participatius a canvi d'una estricta obediència als poders financers, empresarials i mediàtics. Tanmateix, cal dir que no tots els partits són iguals ni treballen de la mateixa manera.

Quins són els principals missatges que aquest moviment ha adreçat a la societat i que haurien de tenir més en compte els actuals responsables i líders polítics del país?

Que l'economia del capitalisme neoliberal, que en realitat és tot el capitalisme, va trencant el dret de les persones a veure cobertes les seves necessitats bàsiques. Que tampoc no s'ha prestat prou atenció als drets dels ciutadans a tenir feina i prestacions socials, ni s'ha volgut ajudar els més desafavorits, ni la condició de la dona, ni la sostenibilitat del planeta. En resum, que s'han fet prevaler els valors del materialisme més descarnat.

Des de Justícia i Pau sempre hem subratllat que la fe cristiana porta naturalment a indignar-se davant les injustícies i el patiment dels febles i a implicar-se socialment en favor del respecte als drets de les persones. Quins han estat el suport i la implicació de persones i entitats cristianes en aquest moviment?

No crec que calgui trobar-hi un lligam directe. Tanmateix, de segur que molts creients s'hi han adherit guiats pel missatge evangèlic de justícia. Hi trobo a faltar un reconeixement i un suport de la jerarquia eclesiàstica.

Com s'hauria de canalitzar aquesta indignació perquè fos realment efectiva? Més enllà de manifestacions, acampades i protestes, com s'hauria de bastir una força ciutadana, d'abast internacional, capaç d'afrontar tot això i influir veritablement? Caldria crear noves institucions polítiques més democràtiques? Caldrien nous moviments socials organitzats? O més aviat es tracta d'una tasca cultural per tal de promoure canvis profunds en els comportaments econòmics, polítics i socials del major nombre possible de persones?

Primer, és imprescindible gaudir d'una informació correcta, que no és la que a hores d'ara ens donen els grans mitjans de comunicació. Caldria també tenir la capacitat d'associar-se per treballar con-

juntament, i més endavant prendre compromisos individuals i col·lectius tot estant disposats en cada cas a assumir riscos i a practicar la desobediència civil. Finalment, caldria tenir sempre presents els valors de l'austeritat, la coherència i la interculturalitat.

Políticament, caldria assumir el principi de la subsidiarietat, combinat amb la idea de governabilitat mundial, la supremacia de la política per damunt de l'economia, la idea del bé comú i l'abandó absolut de la idea del creixement material.